

שעקר מן מקום הזה כך יעקור מכל מקומות ישראל והשב לב עובדיהן לעבדך. ובחוצה לארץ אין צריך לומר (כן) [והשב לב עובדיהן לעבדך] מפני שרובן עובדי כוכבים. רבי שמעון בן אלעזר אומר אף בחוצה לארץ צריך לומר כן מפני שעתידין להתגייר שנאמר (צפניה ג) "כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה (לקרוא כולם בשם ה')". [דרש רב המנונא הרואה בבל הרשעה צריך לברך חמש ברכות ראה בבל אומר ברוך שהחריב בבל הרשעה ראה ביתו של נבוכדנצר אומר ברוך שהחריב ביתו של נבוכדנצר הרשע ראה גוב של אריות או כבשן האש אומר ברוך שעשה נסים לאבותינו במקום הזה ראה מרקוליס אומר ברוך שנתן ארץ אפים לעובדי רצונו ראה מקום שנוטלין ממנו עפר אומר ברוך אומר ועושה גזור ומקיים רבא כי הוה חזי חמרי דשקלי עפרא טריף להו ידא על גבייהו ואמר רהוטו צדיקי למעבד רעותא דמריכו. מר בריה דרבינא כי הוה מטי לבבל הוה שקיל עפרא בסודריה ושדי לברא לקיים מה שנא' (ישעיה י) "וטאטאניה במטאטא השמד" אמר רב אשי אנא הא דרב המנונא לא שמיע לי אלא מדעתאי בריכתינהו לכולהו]. אמר

לב עובדיהם. על פושעי ישראל מתפלל: [כבשן של אש. חפירה שהוסק בה כבשן של חכניא מישאל ועזריה: מקום שנוטלין ממנו עפר. מקום יש צבאל שאין בהמה יוכלה משם אם אין נותנין עליה עפר מעפר המקום והוא קיטון השמד ומקללותיה של צבאל הוא וביקוד מהר"ר יצחק ראיתי שנוטלים משם עפר לטיט לצניני המקום וסוף סוף אותו מקום אין בו ישוב ולא זרע ולא כטיעה:

גזור ומקיים. שגזר להשמידם וקיים:]

עין אי"ה

המעשי. ע"כ יוכל הדבר לבא לידי טעות של יחש חיובנו אודות הרחבת דעת אלהים של כל העמים. ע"כ יותר טוב לדעת ת"ק שלא יזכר דבר זה בברכה המקרית, שתוכל חובתה להיות מקרה מתמיד. רשב"א אמנם ס"ל, שאף אם אמת הדבר שאין לנו חובת ומצות השתדלות ביחש לשאר עמים בשרשי האמונה ודעת ד'. אבל דבר זה הוא ברור, שכל שתמהר ישועתינו לבא, וקרן ישראל יתרומם ועבודת ד' תתעודד בקרבינו במעלה רוממה, יותר עלול הדבר שכל באי עולם יכירו על ידינו את הדר כבוד מלכותו ית'. והדבר הוא מוכרח באשר הדרך האחת הכבושה לדעת את ד' בכל העולם הוא דוקא ע"י ישראל, א"כ משאת הנפש של תיקון העולם הכללי, תעורר אותנו למהר לבא אנו אל השלמתנו, מפני שעתידין להתגייר. הגירות היא הוראה של קבלת מלכות שמים באמצעות ישראל וע"י השפעתם, והראיה איתנה מאד "כי אז אהפך אל עמים שפה ברורה לקרא כולם בשם ד' לעבדו שכם אחד". האחדות הזאת במושגי עבודת ד' שהיא נחוצה גם היא מאד לטובה האנושית הכללית ברוחניות וגשמיות, א"א שתבא כ"א שתלקח ממקור ישראל, שיהי המקור אחד בעולם ומתפלג לארחות רבות כפי השגת ותכונת כל עם ועם ויכלתו לקבל מאורה של תורת ישראל. אבל אם הי' אפשר שדעת ד' תבא אצל העמים באחרית הימים ע"י מושגים שכליים בפרטים של כל עם ואח"כ בכללם, א"א כלל שתהי' השפה ברורה לכל העמים והעבודה שכם אחד, כי כפי המקורות, התכונות וההשקפות השונות הכרח הוא להמצא מקום של חילוף גדול במושגים, בפרט הרוחניים. וכיון שאורן של ישראל יהי' מאיר לעולם כולו, עלינו לשתף הדבר בתפילה תמידית שתעוררנו לשפר מעשינו למען תהי' התכלית מושגת על ידינו באופן היותר מוקדם, ויש לזה יחש עם ההשפעה הפנימית בתוך כרם בית ישראל.

ד', להיות נותן טהור מטמא, ברוך שנתן ארץ אפים לעובדי רצונו, ותתברר מזה ג"כ מדת הסבלנות ע"פ איכותה האמיתית, עם ההבנה השלמה בדרכי ד' הגדולים, חסדך ד' מלאה הארץ.

קיד. מקום שנעקרה ממנו ע"י אומר ברוך שעקר ע"י כו' כן יעקור אותה מכל מקומות ישראל כו', ובחז"ל אצ"ל כן מפני שרובן עו"י, רשב"א אומר אף בחז"ל צריך לומר כן מפני שעתידין להתגייר שנאמר כי אז אהפוך אל העמים שפה ברורה לקרא כולם בשם ד'. התפילה צריכה לעולם שתהי' ממנה תוצאות למעשים טובים בפועל, וביותר כשהיא מתיחסת לדברים רוחניים ומגמות נעלות שיסודתן בקודש. ע"כ כאשר להשתדלות להשיב לבן של פושעי ישראל לאביהן שבשמים יש יחש גדול אל המוסר הפרטי של כל אדם מישראל. ע"כ ראוי שתהי' התפילה מסמנת אותה התשוקה שבקרב כל איש ישראל לראות את כל פושעי עמנו שהם שבים באמונה לאל אלהי ישראל. אמנם ערך ההטבה המוסרית של אוה"ע עובדי ע"י, אם שסוף כל סוף הלא כל תקותינו הוא שיכירו וידעו כל באי עולם את כבוד ד', אבל אין אנו חייבים כלל להתעסק בזה מצדנו. עלינו מוטלת החובה רק להגדיל את התורה והיראה בקרב עמנו, ותיקון העולם במלכות ד' יש בזה מכבשי דרחמנא אשר לו נתכנו עלילות איך להביא את האורה לעולם בעת קץ החושך. א"כ אין יחש לאותה התעודה למשאת נפשינו בתפלה חיובית קבועה על כל מקרה של ראיית ע"י שנעקרה. ואם שיש לזאת התקוה הבטוחה רמזים שונים בתפילת "עלינו", שנאמרת בר"ה בחובה, ובהוספה לברכות דר"ה ויוה"כ, ובמלכיות, הוא בא לפרקים להציב לנו ערך לתקותינו הכללית. אבל הברכות המקריות יש להם יחש ג"כ לא לבד אל המוסר הצפוי מרחוק כ"א גם אל המוסר